

BENEDIKTINSKÁ ŘEHOLE

a) druhy mnichů

Jak známo, existují čtyři druhy mnichů.

Za prvé to jsou cenobité, kteří žijí v klášteře a bojují pod řeholí a opatem.

Dalším druhem jsou anachorité neboli poustevníci, kteří už v řeholním životě nejsou horliví začátečníci, ale prošli všednodenními zkouškami v klášteře. S pomocí mnoha lidí se naučili bojovat proti ďáblu, v šiku bratří se dobře vycvičili k boji v samotě. Jsou jistí a jsou schopni s Boží pomocí bojovat proti špatnostem těla i myšlenek vlastními silami, bez opory druhého člověka.

Třetím pak, velmi nízkým, druhem jsou sarabaité. Nejsou vytříbeni jako zlato v ohni žádnou řeholí ani školou zkušenosti, nýbrž jsou měkčí jako olovo. Svými skutky dosud věrně slouží světu a svou tonsurou zjevně obelhávají Boha. Po dvou, po třech či jednotlivě se bez pastýře uzavírají ne do ovčinců Páně, nýbrž do svých vlastních, kde je jim zákonem jen uspokojování vlastních choutek. Cokoliv si usmyslí nebo vyberou, to prohlašují za svaté, a co nechtějí, to pokládají za nedovolené.

Čtvrtým druhem jsou mniši zvaní gyrovagové. Tráví celý svůj čas přecházením z jednoho kraje do druhého a nechávají se tam v celách po tři, čtyři dny hostit. Věční, nikde neustálení tuláci, otroci svévole a lákadel hrdla, ve všem daleko horší než sarabaité.

O přebohých mravech všech těchto mnichů je lépe mlčet než mluvit. Nechme je tedy a s pomocí Páně přistupme k uspořádání všeho pro statečné cenobity.

b) Přehled kapitol z Řehole sv. Benedikta

I O druzích mnichů

II Jaký má být opat

III Jak mají být mniši voláni do rady

IV O nástrojích dobrých skutků

V O poslušnosti

VI O tichu

VII O pokoře

VIII O nočních bohoslužbách

IX Žalmy v nočních hodinách

X Noční bohoslužby v létě

XI Jak slavit nedělní vigilie

XII O slavení laud

XIII Jak slavit laudy o svátcích

XIV Jak slavit vigilie o svátcích

XV Kdy říkat aleluja
XVI Jak slavit bohoslužby ve dne
XVII Kolik žalmů říkat každou hodinu
XVIII V jakém pořadí říkat žalmy
XIX Jak zpívat žalmy
XX O účtě k modlitbě
XXI O starších v klášteře
XXII Jak mají mniši spát
XXIII O vyobcování za provinění
XXIV Jak vyobcovávat
XXV O nejtěžších proviněních
XXVI O styku s vyobcovanými
XXVII Opatření vůči vyobcovaným
XXVIII O nepolepšitelných
XXIX Jak přijímat mnichy opustivší klášter
XXX Jak napravovat mladší
XXXI O celeráři (ekonomu) kláštera
XXXII O náradích a jmění kláštera
XXXIII O tom, zda může mnich něco vlastnit
XXXIV O tom, že všichni mají obdržet, co potřebují
XXXV O pomahačích v kuchyni
XXXVI O nemocných mniších
XXXVII O starých a dětech
XXXVIII O týdenním předčítajícím
IXL O množství jídla
XL O množství pití
XLI Kdy mají mniši jíst
XLII Ať nikdo nemluví po kompletáři
XLIII O těch, kteří chodí pozdě ke mši či ke stolu
XLIV O zadostiučení vyobcovaných

XLV O těch, kteří chybují v modlení
XLVI O těch, kteří chybují v jiných záležitostech
XLVII O dávání znamení v čase mše
XLVIII O denní práci
XLIX O řeholi v postní době
L O mniších pracujících mimo klášter či putujících
LI O mniších, kteří nechodí daleko
LII O klášterní kapli
LIII Jak přijímat hosty
LIV O tom, že mnich nemá přijímat dopisy ani dary
LV O oděvu a obuvi mnichů
LVI O opatově stoličce
LVII O umělcích v klášteře
LVIII Jak přijímat novice
LIX O přijímání dětí, bohatých jako chudých
LX O kněžích, kteří chtějí být mnichy
LXI Jak přijímat cizí mnichy
LXII O kněžích v klášteře
LXIII O řádu společenství
LXIV O volení opata
LXV O převorovi
LXVI O klášterním vrátném
LXVII O putujících mniších
LXVIII Co mají dělat mniši, když se po nich chce
nemožné
LXIX Ať se nikdo v klášteře neodvažuje bránit druhého
LXX Ať se nikdo neodvažuje na kohokoli útočit
LXXI Ať se mniši navzájem poslouchají

LXXII O nadšení a horlivosti, které by mniši měli mít

LXXIII O tom, že tato řehole neobsahuje normu veškeré dokonalosti

c) vybrané pasáže

Poslušnost

První stupeň pokory je poslušnost bez váhání. Vyznačují se jí ti, jimž není nic dražší než Kristus. Pro svatou službu, k níž se zavázali svými sliby, či ze strachu před peklem nebo pro slávu věčného života, jakmile představený něco rozkáže, jako by příkaz vyšel od samého Boha, ihned to bez váhání vykonají.

Bohoslužby během dne

Prorok říká: Sedmkrát za den Tě chválím. Posvátný počet sedmi chval naplníme tak, že vykonáme svou povinnou službu v době ranních chval, primy, tercie, sexty, nony, nešpor a kompletáře, neboť právě o těchto denních hodinách řekl prorok: Sedmkrát za den Tě chválím. A o nočních vigiliích tentýž prorok praví: Uprostřed noci vstávám, abych Tě chválil. V tyto doby tedy vzdávejme svému Stvořiteli i my chválu pro Jeho spravedlivá rozhodnutí ranními chválami, primou, tercií, sextou, nonou, nešporami a kompletářem a k chválám vstávejme i v noci.

Noční odpočinek mnichů

Každý ať spí na svém vlastním lůžku. Lůžkoviny ať obdrží podle toho, jak to podle opatova uvážení odpovídá jeho mnišskému životu. Je-li to možné, všichni spí na jednom místě. Jestliže to počet mnichů nedovolí, spí po deseti nebo po dvaceti se staršími, kteří nad nimi mají dozor. V cele ať po celou dobu až do rána hoří svítlna. Ať spí oblečení a přepásáni pásem nebo provazem, ale nemají při spaní u pasu nože, aby se ve spánku náhodou neporanili. Tak jsou také stále připraveni, aby se na dané znamení bez váhání zvedli a předbíhali se na služby Boží, avšak ve vši vážnosti a skromnosti. Mladší bratři ať nemají lůžka vedle sebe, nýbrž mezi staršími. Při vstávání na bohoslužby se navzájem, aby se ospalci neměli nač vymlouvat.

Trestání

S každým je třeba jednat tak, jak si to žádá jeho věk a chápavost. Proto také proviní-li se nějak chlapci, dospívající nebo ti, kdo plně nechápou, jak závažný trest je vyloučení, 3 když se tedy proviní, uzdraví se tak, že budou potrestáni přísnými půsty nebo rázným mrskáním.

Soukromý majetek mnichů

Především musíme z kláštera vykořenit jednu špatnost: nikdo se nesmí opovážit něco dávat nebo přijímat bez opatova dovolení a nemá mít žádný soukromý majetek, vůbec nic, ani knihy, ani tabulky a ani pisadlo, prostě vůbec nic. Vždyť mnichům není dovoleno mít ve vlastní moci ani své tělo a svou vůli. Vše potřebné však mají očekávat od otce kláštera a nesmějí mít nic, co by jim opat nedal nebo nedovolil.

Množství nápoje

A tak určujeme množství stravy pro druhé s jistými rozpaky. Vzhledem k lidské slabosti se domníváme, že na den stačí každému hemina vína. Ti, kterým dá Bůh sílu ke zdrženlivosti, ať vědí, že dojdou zvláštní odměny. Zdali místní poměry, práce nebo vedra vyžadují více, to posoudí představený. Dbá se o to, aby nedošlo k přesycení nebo k opilosti. Čteme sice, že se víno pro mnichy vůbec nehodí, ale protože za našich časů o tom nelze mnichy přesvědčit, shodněme se na tom, že nebudeme pít do sytosti, nýbrž méně, protože víno přivádí k nevázanosti i moudré.

AUGUSTINIÁNSKÁ ŘEHOLE (REGULA RECEPTA, ZÁKLADEM TEXT Z R. 397, VÝBĚR)

A protože žijete v řeholním společenství, dávám vám tyto předpisy.

Zvláště dbejte na zachování jednomyslnosti, vždyť proto jste se sdružili v jednu společnost. Mějte jednu duši a jedno srdce v Bohu. Všechno ať vám náleží společně a prostřednictvím vašich představených bude každému z vás poskytováno jídlo a oblečení, nikoli všem stejně, protože nemáte všichni stejné zdraví, nýbrž každému tak, jak potřebuje. Ti, kteří ve světě vlastnili nějaký majetek, by měli po vstupu do kláštera rádi vidět, že se stává majetkem společným. A ti, kdo ve světě neměli nic, by neměli v klášteře hledat to, co ani venku nemohli mít.

Neměli by rovněž nosit hlavu vysoko, protože přicházejí do společenství mužů, k nimž by se ve světě ani neodvážili přistoupit... Jinak by nakonec byly kláštery ku prospěchu pouze bohatým, nikoli však chudým, protože by se tam totiž bohatí stávali pokornými, chudí by se tam naopak naparovali.

Jídlo

Své tělo držte v kázni posty a zdrženlivostí v jídle a pití, pokud to dovoluje zdraví. Pokud však některý z vás se postit nemůže, přece ať nejí nic mimo hodinu jídla, leč by byl nemocen.

Jdete-li ke stolu, naslouchajte obvyklým čtením tiše a bez diskuzí, dokud opět nevstanete od stolu. Neboť nejen ústy máte přijímat svou potravu, nýbrž i vaše uši mají hladovět po Božím slovu.

Péče o společné věci a o nemocné

Své šaty ošetřujte společně péčí jednoho nebo dvou spolubratří, nebo tolika, kolik je jich zapotřebí, aby je vyprášili, aby je nesežrali moli. A jako se živíte z jedné spíže, máte se také z jedné šatny šatit. Pokud je to možné, nemá být na vašem rozhodnutí, co se vydává k oblečení podle potřeby doby, zdali každý dostane to, co kdysi svlékl, nebo něco jiného, co měl někdo jiný, pokud se nikomu neodepře, co potřebuje.

Ani tělu se nesmí odepírat koupele, jestliže je jeho slabost činí potřebnými. Mají se brát podle dobrozdání lékařů bez odmluvy, takže i ten, kdo nechce, musí na příkaz představeného dělat to, co je třeba pro jeho zdraví... Péči o nemocné ... má být pověřen nějaký spolubratr, i když nemají žádnou horečku.

Ten, kdo spravuje kuchyni, šatnu nebo knihovnu, musí být k službám spolubratřím bez reptání. Knihy se mají vyžadovat denně v určitou hodinu.

Poslušnost

1. Představeného poslouchajte jako otce a mějte k němu úctu, abyste v něm neurazili Boha. A mnohem více to platí o knězi, jehož starostí jste vy všichni. Je to především úkolem představených, aby byly zachovávány všechny tyto předpisy, a jestliže některý zachován nebyl, aby nebyl nedbale pominut, ale aby bylo postaráno o nápravu a zlepšení. Představení ať to konají tak, aby knězi, jehož pravomoc je vyšší, předkládali jenom to, co převyšuje jejich možnosti a oprávnění. Ať se představený nepokládá za šťastného, že nad vámi může vládnout, ale že vám smí s láskou sloužit. Představenému před vámi náleží čest, ale před Bohem ať v bázni zaujímá místo u vašich nohou. Buď vám příkladem dobrých skutků. Napomínej nepokojné, těš malomyslné, pečuj o nemocné, buď trpělivý ke všem, měj v lásce kázeň a bdi nad jejím zachováváním. A ačkoliv je nutné obojí, přece ať více touží po tom, abyste ho měli rádi, než abyste se ho báli. Ať má stále na mysli, že bude za vás odpovídat před Bohem. Proto i vy se smilujte ochotnější poslušností nejen nad sebou, ale i nad ním, protože o co je mezi vámi na vyšším místě, o to je ve větším nebezpečí.

Závaznost řehole

Dej Pán, ať toto vše zachováváte s radostí jako milovníci duchovní krásy, uchvácení libou vůní Kristovou vzniklou z dobrého počínání, postaveni ne jako otroci pod zákonem, ale jako svobodní pod milostí. Abyste se pak mohli kontrolovat touto knížkou jako zrcadlem, abyste něco zapomnětlivostí nezanedbali, ať je vám jednou týdně čtena. Kde shledáte, že to, co je napsáno, děláte, děkujte Bohu, dárci všeho dobra. Kde ale kdokoliv z vás uvidí, že něco schází, ať minulého lituje, na budoucí ať dá pozor a ať se modlí, aby mu vina byla odpuštěna a aby nebyl uveden do pokušení.

FRANTIŠKÁNSKÁ ŘEHOLE, TZV. REGULA BULLATA (1223)

Ti, kdo budou chtít přijmout tento život a přistoupit k našim bratřím, ať jsou posláni k svému provinciálovi, protože jen on a nikdo jiný má mít právo přijímat bratry...

... bratři ani jejich představení ať se nestarají o jejich majetek, aby s ním mohli naložit, jak jim Pán vnukne. Kdyby žádali o radu, může je představený poslat k nějakému zbožnému člověku, aby podle jeho rady **rozдали majetek chudým**.

Potom ať dostanou **oděv noviců**: dva hábity bez kapuce, cingulum a kalhoty a kápi sahající až po pás...

Když pak skončí **zkušební rok**, ať jsou v poslušnosti zavázáni slibem, že budou tento život a řeholi trvale zachovávat. ... Kdo slíbil poslušnost, ať mají **jeden hábit** s kapucí a **druhý** bez kapuce, pokud by ho chtěli. Kdo to potřebují, mohou **nosit obuv**. A všichni bratři mají nosit levný oděv a smějí si ho s Božím požehnáním zesilovat hrubými záplatami a jinými kusy látky. Avšak napomínám a vybízím je, aby **nepohrdali** těmi a neodsuzovali ty, které vidí nosit jemné a pestré šaty, nebo pít a jíst lahůdky; spíše ať každý soudí a pohrdá sebou.

Bratři ať nepřijímají **nic do vlastnictví**, ani dům ani obydlí a ani žádnou věc. Jako poutníci a cizinci na tomto světě, kteří slouží Bohu v chudobě a pokoře, ať s důvěrou chodí po almužně. Nesluší se, aby se za to styděli, neboť i Pán se pro nás stal chudým na tomto světě. ...

A kdekoli bratři jsou nebo se setkají, ať se k sobě chovají **jako v rodině**. Ať jeden druhému bez obav projeví své potřeby... A onemocní-li některý bratr, ať ho ostatní tak ošetřují, jako by chtěli, aby byli ošetřováni sami.

Kdo nemají **vzdělání**, ať se nesnaží je získat, **spíše ať se snaží** o to, po čem mají toužit nade všecko, totiž **aby měli Ducha Páně a ten aby v nich svatě působil**, aby se k němu modlili neustále čistým srdcem...

Františkova závět' (1226)

A když mi pak Pán dal na starost bratry, nikdo mi neukazoval, co mám dělat, ale **sám Nejvyšší mi zjevil, jak mám žít podle svatého evangelia**. I dal jsem to napsat stručně a prostě a pan papež mi to potvrdil. A ti, kdo přicházeli přijmout tento život, rozdávali všechno, co měli, chudým; a spokojili se s **jedním hábitem** – když chtěli, tak si ho uvnitř i vně zesílili záplatami – s cingulem a kalhotami; to nám stačilo. My klerici, jsme se modlili hodinky jako jiní klerici, laici se modlili Otčenáš. A velmi rádi jsme přebývali při **chudičkých a opuštěných kostelích**; a zůstali jsme bez vzdělání a byli jsme podřízeni všem.

A já jsem pracoval vlastníma rukama a budu **pracovat**; a rozhodně chci, aby všichni ostatní bratři se zaměstnávali počestnou prací. A kdo neumí pracovat, ať se naučí, a to ne z touhy po mzdě za práci, ale pro příklad a pro potlačení zahálky. A když za práci nedostane mzdu, obrátí se ke stolu Páně a bude prosit o almužnu dům od domu.

Ať se bratři varují, aby v žádném případě **nepřijímali kostely**, chudičké příbytky a vše ostatní, co se pro ně staví, neodpovídají-li svaté chudobě, kterou jsme v řeholi slíbili; vždyť tam stále máme dlít jako cizinci a poutníci.

Nařizuji přísně pod poslušností všem bratřím, aby se nikdy **neodvažovali žádat** ani přímo ani nepřímou u papežské kurie nějakou **listinu ve prospěch** kostela nebo nějakého místa, ani pod záminkou kazatelského úřadu, ani budou-li osobně pronásledováni; ale nepřijmou-li je někde, ať odejdou do jiné země...

A budou přísně **poslouchat** generála našeho bratrského společenství a kvadriána, kterého mi určí...

...generál a všichni provinciálové ... jsou pod slibem poslušnosti zavázáni, aby k těmto slovům nic nepřidávali, ani z nich nic neubírali. A ať mají tento list se sebou společně s řeholí...